

Bedragende bomen en struiken in de tuin

Inleiding

Bij het ontwerpen en aanleggen van een tuin kun je verschillende uitgangspunten hanteren. Soms ligt het accent op arbeidsbehoefte. Arbeidsintensieve tuinen bevatten veel planten terwijl arbeidsextensieve tuinen vaak veel bestrating bevatten.

Andere uitgangspunten zijn bijvoorbeeld ligging, gebruik, kleur, winterbeeld en diervriendelijkheid. Bes-dragende [bomen en struiken](#) hebben veel toepassingsmogelijkheden waardoor ze aan veel van de gestelde eisen voldoen en in veel tuintypes kunnen worden toegepast.

Biologie

Bomen zijn houtachtig planten met 1 duidelijke stam, terwijl struiken met meerdere stammen uit de grond komen of op kleine hoogte vertakken. Struiken worden onderverdeeld in heesters en half-heesters.

Planten hebben diverse manieren om voor nakomelingen te zorgen. Bessen is daar een voorbeeld van. Het zijn vlezige vruchten met daarin een of meerdere zaden.

Bessen ontstaan na het bevruchten van bloemen. Het verplaatsen van stuifmeel van de meeldraden naar de stampers heet bestuiven. Dit gebeurt in de meeste gevallen door insecten of de wind. Als het stuifmeel van dezelfde plant komt heb je zelfbestuiving of buurbestuiving. Zulke planten zijn eenhuizig. In dat geval kun je voor het verkrijgen van bessen volstaan met 1 plant. Vaak zijn planten zo gebouwd dat zelfbestuiving wordt voorkomen. Ze zijn dan tweehuizig en hebben kruisbestuiving. Als een plant alleen mannelijke of alleen vrouwelijke bloemen heeft spreek je over eenslachtige planten. Alleen de vrouwelijke planten vormen bessen. Planten met kruisbestuiving zullen alleen bessen vormen als er meerdere

planten bij elkaar in de buurt staan. Bij deze soorten is het vaak nodig om 2 of meerdere planten bij elkaar te zetten.

Vooraf vogels gebruiken bes- vruchten als voedsel. In het spijsverteringskanaal van de vogels wordt de zaadhuid een beetje aangetast waardoor het zaad na uitpoepen kan ontkiemen. Zo wordt het zaad verspreid.

Betekenis in de tuin

De mogelijkheden om bomen en struiken aan te planten worden vooral bepaald door de grootte van de tuin. Bomen en struiken hebben veel

aantrekkelijke aspecten. De variatie in vorm en grootte is gigantisch. Ze vragen in verhouding weinig onderhoud en de takken, bloemen, bladeren en vruchten zien er vaak prachtig uit. Ze trekken dieren aan en kunnen soms gebruikt worden als fruit. Ze bieden privacy en in de zomer bieden ze schaduw en verkoeling. In de winter zijn ze beeldbepalend in een verder kale tuin.

Afgevallen blad beschermt de border, biedt schuilgelegenheid aan dieren en kan gecomposteerd worden.

Veel besheesters dragen niet alleen bessen maar hebben tevens een fraaie bloei en/of mooie herfstkleuren. Ook kunnen ze blad-houdend zijn. Kies, zeker in een kleine tuin, voor soorten waarvan je vaker per jaar plezier hebt.

Vogels

Bloemen en struiken bieden schuil- en nestgelegenheid aan veel dieren. Het meest zichtbaar zijn vogels. Bedragende heesters worden daarom vaak aangeplant om vogels te lokken.

Omdat bomen en struiken schuilgelegenheid tegen bijvoorbeeld katten en roofvogels bieden zal een tuin met veel van deze planten het hele jaar vogels huisvesten. In het voorjaar bieden deze planten nestgelegenheid. Als in de nazomer en tijdens de winter voedsel schaars wordt vormen bessen een belangrijke voedselbron. Grappig is het als bessen, na een vorstperiode, gaan gisten. Vogels kunnen daardoor onder invloed van alcohol raken.

Het sortiment en aantal vogels is niet alleen afhankelijk van het voedselaanbod, maar ook van de omgeving. De meest voorkomende bes-etende vogelsoort is de merel. Daarnaast zijn bes-dragende planten aantrekkelijk voor spreeuwen en houtduiven. Rozenbottels trekken groenlingen aan en meidoorns kramsvogels en koperwieken. In een tuin met rode bessen kun je in de winter een invasie van pestvogels treffen. Een keerzijde van veel vogels in de tuin is dat bij voedselschaarste de bessen wel eens wat vroeger op zijn dan wij zouden willen. We kijken dan al vroeg tegen bes-loze planten aan. Voor de bloemschikker geldt dan dat

ze met kerst geen bessen uit eigen tuin meer beschikbaar hebben. Ook voor de consumptie aangeplant fruit wordt door vogels gegeten.

Behalve vogels eten ook insecten en kleine zoogdieren als muizen en egels van afgevallen, bessen.

Sortiment

In kleine tuinen zul je optimaal gebruik moeten maken van de ruimte. Meestal zul je dan kiezen voor langzaam groeiende- en laagblijvende planten. Vaak kun je functies combineren en gebruik maken van planten die niet alleen in het najaar de moeite waard zijn. Zo kun je bes-dragende haagjes, -klimplanten en -bodembedekkers toepassen. Veel besheesters dragen niet alleen bessen maar hebben ook een fraaie bloei en/of mooie herfstkleuren.

Voor een grote tuin kun je daarnaast voor grotere planten kiezen en zijn gecombineerde functies en sierwaarden minder belangrijk.

Voorbeelden:

		Bergthee (Gaultheria)
		Bessen (Ribes)
		Broodboom (Aucuba)
		Duindoorn (Hippophae)

		<p>Dwergmispel (Cotoneaster)</p>
		<p>Gelderse roos (Viburnum)</p>
		<p>Hulst (Ilex)</p>
		<p>Kardinaalshoed (Euonymus)</p>
 <p>Klimop</p>		<p>Klimop (Hedera)</p>
		<p>Krentenboompje (Amelanchier)</p>
 <p>Laurier</p>		<p>Laurier (Prunus)</p>

 <p>Liguster</p>		Liguster (Ligustrum)
 <p>Lijsterbes</p>		Lijsterbes (Sorbus)
		Meidoorn (Crataegus)
 <p>Roos</p>		Roos (Rosa)
		Schoonvrucht (Callicarpa)
		Sierappel (Malus)
 <p>Sint-Janskruid</p>		Sint-Janskruid (Hypericum)

 <p>Skimmia</p>		Skimmia
		Sleedoorn (Prunus)
		Sneeuwbal (Viburnum)
		Sneeuwbes (Symphoricarpos)
		Sporkehout of vuilboom (Rhamnus)
		Vlier (Sambucus)
		Vogelkers (Prunus)
		Vuurdoorn (Pyracantha)

